

Съвет на
Европейския съюз

Брюксел, 12 януари 2023 г.
(OR. en)

5211/23

SOC 12
ANTIDISCRIM 5
GENDER 5
JAI 21
FREMP 3
COHOM 7
EDUC 9

ПРИДРУЖИТЕЛНО ПИСМО

От:	Генералния секретар на Европейската комисия, подписано от г-жа Martine DEPREZ, директор
Дата на получаване:	9 януари 2023 г.
До:	Г-жа Thérèse BLANCHET, генерален секретар на Съвета на Европейския съюз
№ док. Ком.:	COM(2023) 7 final
Относно:	СЪОБЩЕНИЕ НА КОМИСИЯТА ДО ЕВРОПЕЙСКИЯ ПАРЛАМЕНТ, СЪВЕТА, ЕВРОПЕЙСКИЯ ИКОНОМИЧЕСКИ И СОЦИАЛЕН КОМИТЕТ И КОМИТЕТА НА РЕГИОНИТЕ Доклад за оценка на националните стратегически рамки на държавите членки за ромите

Приложено се изпраща на делегациите документ COM(2023) 7 final.

Приложение: COM(2023) 7 final

ЕВРОПЕЙСКА
КОМИСИЯ

Брюксел, 9.1.2023 г.
COM(2023) 7 final

**СЪОБЩЕНИЕ НА КОМИСИЯТА ДО ЕВРОПЕЙСКИЯ ПАРЛАМЕНТ, СЪВЕТА,
ЕВРОПЕЙСКИЯ ИКОНОМИЧЕСКИ И СОЦИАЛЕН КОМИТЕТ И КОМИТЕТА
НА РЕГИОНИТЕ**

**Доклад за оценка на националните стратегически рамки на държавите членки за
ромите**

{SWD(2023) 3 final}

ВЪВЕДЕНИЕ

Като част от общия си политически приоритет за постигане на Съюз на равенство, на 7 октомври 2020 г. Комисията прие нова Стратегическа рамка на ЕС за равенство, приобщаване и участие на ромите¹ (Стратегическата рамка на ЕС за ромите). Въз основа на оценката на предишната Стратегическа рамка на ЕС за ромите за периода 2011—2020 г.² в новата Стратегическа рамка на ЕС за ромите се подчертава необходимостта от засилване на ангажимента на равнище ЕС и на национално равнище чрез промяна на парадигмата от социално-икономическа интеграция към по-всеобхватен подход за насърчаването на равенството, приобщаването и участието на ромите. Държавите членки одобриха този подход, като на 12 март 2021 г. единодушно приеха Препоръка на Съвета относно равенството, приобщаването и участието на ромите³.

Стратегическата рамка на ЕС за ромите е насочена към борбата с антиромските нагласи и дискриминацията, като едновременно с това се отчитат многообразието на ромското население и необходимостта от междусекторен подход по отношение на възможната комбинация от дискриминация на основата на етнически произход и други признаци, като например дискриминация на жени, по-възрастни или млади хора, деца, ЛГБТИК лица, лица с увреждания, лица, мобилни в рамките на ЕС, граждани на трети държави и/или лица без гражданство. С тази рамка също така се насърчават участието на ромите чрез овластяване, сътрудничество и доверие, както и тяхното участие във всички политики и процеси на вземане на решения, които ги засягат. В нея се определят седем общи цели на ЕС и за първи път се предлагат цели на равнище ЕС за 2030 г., за да се осигури постигането на минимален напредък. Седемте цели обхващат хоризонталните области на равенството, приобщаването и участието, както и секторните области на образованието, заетостта, здравеопазването и жилищното настаняване. За да се подпомогне ефективният мониторинг на напредъка, в Стратегическата рамка на ЕС за ромите също така се предлага да се използва набор от показатели за държавите членки⁴.

Стратегическата рамка на ЕС за ромите бе разработена по време на кризата с COVID-19 и в нея се взема предвид установеното при пандемията непропорционално въздействие върху ромското население, като се определят насоки за по-добро справяне с предизвикателствата, насърчаване на цифровото приобщаване и гарантиране на екологичната справедливост.

За постигане на целите на Стратегическата рамка на ЕС за ромите се изискват действия както на равнище ЕС, така и на национално равнище, като държавите членки разполагат с основната компетентност. Ето защо в Стратегическата рамка на ЕС за ромите и Препоръката на Съвета държавите членки се призовават да разработят

¹ [COM\(2020\) 620](#) — Стратегическа рамка на ЕС за равенство, приобщаване и участие на ромите.

² Доклад относно оценката на Рамката на ЕС за национални стратегии за интегриране на ромите до 2020 г. (COM(2018) 785 final).

³ Препоръка на Съвета от 12 март 2021 г. относно равенството, приобщаването и участието на ромите (2021/C 93/01) [Препоръка на Съвета от 12 март 2021 г. относно равенството, приобщаването и участието на ромите \(2021/C 93/01\)](#).

⁴ Разработен от Агенцията на ЕС за основните права (FRA) в сътрудничество с националните звена за контакт по въпросите на ромите (НЗКВР), националните статистически служби и Комисията.

национални стратегически рамки⁵ до септември 2021 г. и да ги представят на Комисията. С оглед на разнообразието от ситуации в държавите членки се очакваше националните стратегически рамки за ромите да бъдат разработени при следване на общ, но диференциран подход. Комисията прикани всички държави членки да включат общи характеристики и минимални ангажименти, евентуално придружени от допълнителни ангажименти в зависимост от специфичния национален контекст, а държавите членки със значително ромско население (т.е. над 1 %⁶) да включат по-амбициозни ангажименти.

В допълнение към Стратегическата рамка на ЕС за ромите в Препоръката на Съвета се предвиждат мерки за постигане на напредък по седемте общи цели, в зависимост от значението им за националния контекст. В нея също така се подчертава значението на въвеждането на механизми за обстойно наблюдение и на пълното и оптимално използване както на средствата от ЕС, така и на националните средства.

В настоящото съобщение се прави преглед на националните стратегически рамки за ромите, оценяват се ангажиментите, поети от държавите членки, и се предоставят насоки за всички необходими подобрения. То е придружено от работен документ на службите на Комисията в две части, състоящ се от информационни листове по държави, в които е обобщен анализът на националните стратегии, приети от отделните държави членки, както и от няколко държави — кандидатки за членство в ЕС, и потенциални кандидати, участващи в процеса от Познан⁷. В информационните листове по държави за всяка държава членка се оценява доколко основните предложени мерки съответстват на целите на Стратегическата рамка на ЕС за ромите и Препоръката на Съвета, като се подчертават областите, в които трябва да се постигне подобрение, и се посочват примери за обещаващи практики. Във втората част на работния документ на службите на Комисията, обхващаща държавите кандидатки и потенциалните кандидати за членство в ЕС, се следва същият подход. Първата част на работния документ на службите на Комисията съдържа таблица, изготвена от Агенцията на ЕС за основните права (FRA), относно определените от всяка държава членка цели, както и обобщение на заключенията от докладите за оценка на държавите, изготвени от инициативата за граждански мониторинг на ромите (ГМР)⁸.

1. ОБЩА ОЦЕНКА НА НАЦИОНАЛНИТЕ СТРАТЕГИЧЕСКИ РАМКИ ЗА РОМИТЕ

⁵ Понятието „национална стратегическа рамка за ромите“ се отнася до националните стратегии за ромите и/или интегрираните национални пакети от мерки на политиката в по-широк социално-икономически контекст, които са от значение за равенството, приобщаването и участието на ромите.

⁶ България, Чехия, Гърция, Унгария, Румъния, Словакия и Испания.

⁷ Албания, Босна и Херцеговина, Северна Македония, Черна гора, Сърбия и Косово (това название не засяга позициите по отношение на статута и е съобразено с Резолюция 1244/1999 на Съвета за сигурност на ООН и становището на Международния съд относно обявяването на независимост от страна на Косово), които в контекста на процеса от Познан се договориха да приведат в съответствие с Рамката на ЕС за ромите своите национални стратегически рамки за ромите/планове за действие в НЗКВР/планове за действие.

⁸ Подготвително действие за периода 2021—2025 г. — Граждански мониторинг на ромите: укрепване на капацитета и участието на ромското и проромското гражданско общество в мониторинга и прегледа на политиките. Участието и ангажираността на гражданското общество са важна част от Рамката на ЕС за ромите. В предишните оценки на изпълнението вече взеха участие ромски и проромски организации.

Пет държави членки изпратиха своите национални стратегически рамки за ромите до септември 2021 г., докато повечето държави членки ги представиха едва в периода между октомври 2021 г. и май 2022 г. Две държави членки приеха своите национални стратегически рамки за ромите едва в края на юни 2022 г.⁹ Шест държави членки разполагат с текущи стратегии, които продължават след 2021 г., или с пакет от интегрирани мерки на политиките¹⁰, а една държава членка все още не е подновила своята национална стратегическа рамка за ромите, която изтече на 31 декември 2021 г. Оценката за тези седем държави членки се основаваше на въпросник за съществуващите или планираните мерки, чиято цел беше да се определи степента, до която техните текущи рамки и планове включват елементи от новата Стратегическа рамка на ЕС за ромите и Препоръката на Съвета¹¹.

В настоящата оценка се разглежда съответствието между мерките в националните стратегически рамки за ромите и мерките, предложени в Препоръката на Съвета. В нея също така се разглежда и степента, до която мерките отразяват основните предизвикателства във всяка държава членка, и се оценява дали те са достатъчно амбициозни, за да помогнат за постигане на целите на Стратегическата рамка на ЕС за ромите и нейните цели за 2030 г. FRA анализира целите и показателите, предвидени в националните стратегически рамки за ромите. За всяка цел са посочени примери за обещаващи практики от държавите членки.

1.1 Обобщение на оценката

а) Общи характеристики, минимални ангажменти, по-амбициозни ангажменти

В Стратегическата рамка на ЕС за ромите е предложено всички национални стратегически рамки за ромите да съдържат някои общи характеристики, насочени към равенството, участието и многообразието, комбинация от интегриране и целенасочени действия и подобро определяне на цели и събиране на данни. За да приложат тези характеристики на практика, всички държави членки бяха приканени да включат като минимален ангажимент в своите национални стратегически рамки за ромите следните елементи, които са отразени и в Препоръката на Съвета:

- определяне на базови стойности и цели за постигане на общите и водещите цели на ЕС, включително за специфични групи, за да се отрази многообразието сред ромите;
- борба с антиромските нагласи и дискриминацията;
- осигуряване на социално-икономическото приобщаване на маргинализираните роми;
- комбиниране на целеви и общи мерки;
- заделяне на специален бюджет и създаване на механизми за изпълнение, докладване, мониторинг и оценка на напредъка;
- включване на ромски и проромски организации на гражданското общество, секторни министерства, органи по въпросите на равенството и други участници в систематичен процес на консултации и сътрудничество;

⁹ Вж. таблицата в приложението, в която е представен преглед на представените документи.

¹⁰ Общи мерки за социално приобщаване и борба с дискриминацията.

¹¹ Малта не е приела национална стратегическа рамка за ромите, тъй като няма данни за ромско население на нейната територия.

- насърчаване на активното участие на организациите на гражданското общество в изготвянето на политиките и в процесите на националните и европейските платформи;
- обезпечаване на националните звена за контакт по въпросите на ромите (НЗКВР) с необходимия мандат, ресурси и персонал, както и укрепване на тяхната роля, включително чрез реформиране на националните платформи за приобщаване на ромите.

Като цяло държавите членки са отразили в своите национални стратегически рамки за ромите повечето от новостите в Стратегическата рамка на ЕС за ромите и са следвали подхода, опиращ се на трите стълба — равенство, приобщаване и участие. Те също така са въвели мерките, предложени в Препоръката на Съвета, в зависимост от националния контекст.

Осем държави членки (Чехия, Гърция, Испания, Франция, Хърватия, Литва, Словения и Словакия) са включили в своите национални стратегически рамки за ромите общите характеристики и минималните ангажименти, предложени в Стратегическата рамка на ЕС за ромите, докато други дванадесет държави членки (Австрия, Белгия, България, Германия, Естония, Финландия, Унгария, Италия, Латвия, Нидерландия, Полша и Румъния) са ги включили частично. Липсващите елементи са главно цели, ясно заделени бюджети за изпълнение и мониторинг и мерки, които отчитат многообразието сред ромското население. Останалите шест държави членки (Кипър, Дания, Ирландия, Люксембург, Португалия и Швеция) са включили минималните ангажименти в много ограничена степен.

В Стратегическата рамка на ЕС за ромите държавите членки, изправени пред специфични предизвикателства по отношение на равенството и приобщаването на ромите, бяха приканени да допълнят общите характеристики и минималните ангажименти с допълнителни ангажименти в зависимост от специфичния национален контекст. Примерите за такива специфични предизвикателства се отнасят до условията на живот на ромите, транснационалната мобилност или въпроси, свързани с официалните документи. Следвайки общия, но диференциран подход, много държави членки са включили допълнителни ангажименти, например чрез определяне на количествени цели в конкретни **области** или чрез подробно описание как планират да инвестират средства от ЕС и национални средства в полза на ромите.

Освен това от седемте държави членки (България, Чехия, Гърция, Испания, Унгария, Румъния и Словакия) с по-голямо ромско население (над 1 % от общото население) се очакваше да включат още по-амбициозни ангажименти в своите национални стратегически рамки за ромите. Всички те, както и Хърватия представиха национални стратегически рамки за ромите с по-амбициозни ангажименти (макар и с различни равнища на амбиция) за предотвратяване на дискриминацията и борба с нея, както и за преодоляване на антиромските нагласи, предразсъдъци и стереотипи. Повечето от тези национални стратегически рамки за ромите бяха придружени от план или набор от мерки, в които се посочва как средства от ЕС и национални средства ще бъдат изразходвани в подкрепа на равенството и приобщаването на ромите. Тези държави членки включиха планове за преодоляване и предотвратяване на сегрегацията в образованието и жилищното настаняване. В България и Румъния липсват конкретни мерки за премахване на сегрегацията по отношение на жилищното настаняване. В

плановете за финансиране на мерките обаче често не са представени достатъчно подробности.

б) Цели и мерки

В Стратегическата рамка на ЕС за ромите се признава, че **предотвратяването и борбата с антиромските нагласи и дискриминацията** са от решаващо значение за равенството и приобщаването на ромите. Повечето държави членки са включили мерки в тази област, както е предложено в Препоръката на Съвета. Тези мерки обаче не се прилагат системно по междусекторен начин във всички секторни области. Преодоляването на междусекторната и множествената дискриминация на всички основания за уязвимост е включено само в някои национални стратегически рамки за ромите.

В много от националните стратегически рамки за ромите мерките за **насърчаване на социалното приобщаване** на ромите се свързват с програми на националните политики и финансиране, включително средства от ЕС, чрез подход за интегриране, насочен към бедността и социалното изключване, закрилата на децата и достъпа до образование и основни услуги. В много от случаите обаче степента, до която ромите могат да се възползват от тези общи политики, не е ясно описана.

По отношение на **участието на ромите** в консултативни механизми, в политиката и в процесите на вземане на решения много от държавите членки посочват приноса на ромите за развитието на националните стратегически рамки за ромите, включително чрез участието им в националните платформи за приобщаване на ромите. Въпреки това оценката на ромското гражданско общество, извършена в рамките на инициативата за граждански мониторинг на ромите¹², показва, че е възможно и необходимо по-тясно участие и сътрудничество.

Повечето национални стратегически рамки за ромите предвиждат осигуряване на непрекъснато сътрудничество с ромите, като се улеснява тяхното участие по време на изпълнението на стратегиите и в процесите на мониторинг, оценка и докладване. Освен това държавите членки (напр. Австрия, Белгия, Чехия, Германия, Гърция, Испания, Финландия, Хърватия, Унгария, Литва, Латвия, Швеция, Словакия и Словения) са описали дейности в подкрепа на овластяването и участието на ромски организации, включително такива, които представляват ромски жени и млади хора, деца и младежи, макар и с по-малък акцент върху инвестирането за изграждане на капацитет на тези организации.

Съгласно секторните цели в областта на **образованието, заетостта, здравеопазването и жилищното настаняване** много от националните стратегически рамки за ромите до голяма степен съдържат препоръчаните мерки. Някои от тези мерки са свързани с националните цели и показатели въз основа на националните статистически данни, когато такива са налице. Секторната цел, посветена на образованието, се откроява като област, в която държавите членки планират да предприемат най-мощни мерки. По отношение на премахването на сегрегацията в образованието и жилищното настаняване обаче плановете изглеждат недостатъчни за успешно справяне с пълния мащаб на

¹² Подробната оценка може да бъде намерена в допълнението към първата част на работния документ на службите на Комисията.

проблема. Освен това мерките в областта на заетостта, здравеопазването и жилищното настаняване не винаги отговарят на мащаба и сложността на предизвикателствата, пред които са изправени ромите.

в) Цели¹³

Няколко от държавите членки, и по-специално държави членки с по-голямо ромско население, са определили национални цели, които съответстват на целите на равнище ЕС в Стратегическата рамка на ЕС за ромите. От тези държави членки се очаква да допринесат пълноценно към колективните усилия за постигането на тези цели. Унгария и Словакия само частично са определили национални цели, които съответстват на целите на равнище ЕС; Румъния е включила само някои национални цели, които не съответстват на целите на равнище ЕС.

Други държави членки са определили количествени или качествени национални цели по въпроси, различни от разглежданите на равнище ЕС по дадена цел от Стратегическата рамка на ЕС за ромите. Поради това степента на техния принос към постигането на целите на Стратегическата рамка на ЕС за ромите не може да бъде измерена точно. Някои от държавите членки не са определили никакви цели (Германия, Дания, Люксембург, Нидерландия и Швеция).

Някои от държавите членки с по-малко ромско население са определили национални цели, които съответстват на целите на равнище ЕС (по-специално Хърватия, но по отношение на някои от целите също така и Естония, Словения, Финландия и Литва), и Комисията приветства тези усилия. В зависимост от националните предизвикателства и националния контекст повече държави членки биха могли да последват тези положителни примери.

Като цяло, и по-специално националните стратегически рамки за ромите, представени от държавите членки с по-голямо ромско население, показват, че са положени сериозни усилия да се определят цели, които съответстват на целите на Стратегическата рамка на ЕС за ромите, както и да се предвидят свързани с тях мерки. Румъния обаче не е определила национални цели, които съответстват на целите на Стратегическата рамка на ЕС за ромите. Съществува риск липсата на национални цели за държавата с най-голямо ромско население да окаже отрицателно въздействие върху колективния капацитет на държавите членки да постигнат целите на Стратегическата рамка на ЕС за ромите до 2030 г.

1.2 Статут и роля на националните звена за контакт по въпросите на ромите (НЗКВР)

В Стратегическата рамка на ЕС за ромите се препоръчва, като минимум, чрез националните стратегически рамки за ромите НЗКВР да бъдат осигурени с адекватен мандат, ресурси, капацитет на персонала и институционален авторитет. Чрез националните стратегически рамки за ромите те трябва също така да бъдат оправомощени да координират ефективно действията със секторните министерства и други съответни органи, да съблюдават прилагането на политиките, свързани с ромите,

¹³ Преглед на положението на целите по държави членки, за всички цели, може да бъде намерен като допълнение към първата част на работния документ на службите на Комисията.

и да укрепват сътрудничеството с ромското гражданско общество, включително чрез национални платформи за приобщаване на ромите.

Въпреки че НЗКВР играят важна роля за улесняване на сътрудничеството между органите и гражданското общество, както и за насърчаване на участието на ромите, обхватът на техните мандати се различава в отделните държави членки. Като цяло новите стратегии не допринесоха за укрепване на НЗКВР с допълнителни финансови и човешки ресурси, и макар някои от тях да разполагат с широк мандат, капацитетът им да изпълняват ефективно своята координационна роля все още е ограничен.

В Стратегическата рамка на ЕС за ромите се препоръчва да се укрепят ролята и статутът на НЗКВР в държавите членки с по-голямо ромско население, за да се осигури ефективна координация и интегриране на равенството и приобщаването на ромите в отделните сектори на регионално и местно равнище. Освен това в тази рамка държавите членки се приканват да включат НЗКВР в междуправителственото програмиране на разпределението на средствата от ЕС за ромите и в мониторинга на тези разходи, както и да гарантират, че обществените политики и услуги достигат ефективно до ромите, включително до живеещите в отдалечени и селски райони.

Повечето държави членки с по-голямо ромско население са предоставили на своите НЗКВР адекватни мандати и роли в координирането и сътрудничеството с министерствата за изпълнение на националните стратегически рамки за ромите, включително средствата от ЕС. Словакия, Испания, Хърватия и Чехия са няколко обещаващи примера за това. Въпреки това изглежда, че дори в тези държави членки не са увеличени човешките и финансовите ресурси на НЗКВР. Това би могло да ограничи техния капацитет за задълбочен мониторинг и докладване относно прилагането на националните стратегически рамки за ромите и тяхното участие в разработването и мониторинга на общите политики и програми. Някои от НЗКВР в останалите държави членки разполагат с много ограничени ресурси и капацитет.

2. ХОРИЗОНТАЛНИ ЦЕЛИ

2.1 Борба и предотвратяване на антиромските нагласи и дискриминацията

В Препоръката на Съвета държавите членки се призовават да се борят с антиромските нагласи и дискриминацията и да ги предотвратяват, включително чрез борба с тормоза, престъпленията от омраза и речта на омразата, както онлайн, така и офлайн. В Препоръката държавите членки също така се призовават да разработят и насърчават всеобхватна система за подкрепа на жертвите, да повишат осведомеността относно антиромските нагласи и да насърчават осведомеността за историята на ромите, включително чрез възпоменание на ромите — жертви на Холокоста, и чрез процеси на помирение в обществото.

Като цяло държавите членки са положили значителни усилия, за да приведат своите национални стратегически рамки за ромите в съответствие с Препоръката на Съвета. Повечето държави членки са разработили мерки за борба с дискриминацията, речта на омразата и престъпленията от омраза и до известна степен за борба с антиромските нагласи. Тези мерки включват кампании за повишаване на осведомеността и информиране, насочени към широката общественост, публичните институции и медиите. Въпреки че Унгария споменава антиромските нагласи в своя аналитичен раздел, тя не разполага с изрични мерки за борба с антиромските нагласи. България

споменава борбата с антиромските нагласи, но акцентът на предложените мерки е върху дискриминацията, а не върху антиромските нагласи. Освен това целта на някои от мерките е систематичното включване на органите по въпросите на равенството в мерките за равенство на ромите и насърчаване на позитивните послания за ромите и ромските модели за подражание. В някои от националните стратегически рамки за ромите са предложени мерки за преодоляване на междусекторната или множествената дискриминация, включително конкретни действия за справяне със специфичните предизвикателства, пред които са изправени ромските жени.

Няколко държави членки са включили в своите национални стратегически рамки за ромите мерки за популяризиране на историята и културата на ромите, като например улесняване на диалога за признаване на минали несправедливости и ангажиране с процеси на помирение. Примерите за мерки за популяризиране на ромската история и култура включват също така разработване и въвеждане на конкретни елементи в учебните програми и учебниците, както и отбелязване на Международния ден на ромите (8 април) и на Деня в памет на ромите — жертви на Холокоста (2 август). В някои от държавите членки тези дни са признати от закона. Няколко държави членки финансират радио- и телевизионни програми и музеи, посветени на историята и културата на ромите.

Въпреки че в своите национални стратегически рамки за ромите повечето държави членки са признали съществуването на расизъм и дискриминация, това осъзнаване би могло да се изрази в още по-строги мерки за по-адекватен отговор на предизвикателствата, установени в някои от държавите членки.

Някои от примерите за обещаващи практики включват прилагането на правни инструменти за борба с дискриминацията и речта на омразата във Франция, и приемането на Закон за борба с антиромските нагласи¹⁴ в Румъния.

Информация относно бюджетните средства за тази цел (конкретно за националните стратегически рамки за ромите или във връзка със съответните общи програми) или липсва, или е доста обща и неясна. Войната на Русия срещу Украйна доведе до значителни потоци от бежанци, включително украински роми¹⁵. Тази ситуация разкри редица рискове, на които те са изложени, включително риск от неравно третиране¹⁶. Въпреки досегашните усилия на държавите членки да се справят със ситуацията, следва да се направи повече, за да се отговори на нуждите на ромските бежанци от Украйна чрез оптимално използване на националните стратегически рамки за ромите, за да се гарантира, че те разполагат с равен достъп до общообразователната система, заетост, жилищно настаняване, здравни и социални грижи и други основни услуги.

2.2 Намаляване на бедността и социалното изключване за преодоляване на социално-икономическите различия между ромите и населението като цяло

¹⁴ [Закон 2 /2021 относно мерките за предотвратяване и борба с антиромските нагласи.](#)

¹⁵ Според официалното преброяване от 2001 г. украинските роми наброяват 47 917 души. Според други оценки, като например на Съвета на Европа, техният брой е много по-висок.

¹⁶ [Руската агресивна война срещу Украйна — Широкото въздействие върху основните права в ЕС \(europa.eu\).](#)

В Препоръката на Съвета държавите членки се призовават да се справят с изключително високия процент на риска от изпадане в бедност и материалните и социалните лишения сред ромското население.

Определените в рамките на тази цел мерки са предназначени за справяне с предаването на бедността и детската бедност между поколенията и за намаляване на социалното изключване на ромите. Това може бъде постигнато чрез подобряване на достъпа им до основни обществени услуги и социални помощи чрез координация между съответните сектори, като образование и заетост.

Някои от държавите членки (напр. България, Германия, Гърция, Испания, Хърватия, Хърватия и Словения) са включили намаляването на бедността и социалното изключване като специфична самостоятелна цел. Чехия не е включила тази цел, но е определила една цел в отговор на целта на равнище ЕС. Други държави членки не са включили тази цел в своите национални стратегически рамки за ромите, но са включили мерки за справяне със социално-икономическото приобщаване и за борба с бедността в рамките на секторните цели на заетостта, образованието, здравеопазването и жилищното настаняване.

Мерки за преодоляване на цифровото разделение и насърчаване на цифровото приобщаване на ромските общности в неравностойно положение са специално включени само в някои от националните стратегически рамки за ромите, докато в други те са част от общите политики на държавите членки за социално приобщаване.

В някои от националните стратегически рамки за ромите са посочени възможностите за финансиране по линия на Европейската гаранция за децата¹⁷ и Европейския социален фонд плюс (ЕСФ+)¹⁸ за борба с детската бедност, но липсват подробности относно бюджетните средства.

Гърция е разработила обещаваща практика на субсидии за справяне с енергийната бедност и предоставяне на „енергийна карта“ на засегнатите домакинства, но все още предстои да бъде разработен цялостен пакет от интегрирани услуги за справяне с явлението. Унгария дава друг пример за обещаваща практика, тъй като е включила мерки за предоставяне на съвети и обучение за предотвратяване на задлъжняването на домакинствата.

2.3 Насърчаване на участието чрез овластяване, сътрудничество и доверие

В Препоръката на Съвета държавите членки се призовават да засилят при необходимост значимото участие и консултации с ромите, включително жените, младите и възрастните хора и лицата с увреждания, за да осигурят ефективна подкрепа за равенството и недискриминацията на ромите.

За да се улеснят консултациите с ромското гражданско общество при прегледа и разработването на публични политики, участието на ромите е включено в повечето национални стратегически рамки за ромите чрез ангажирането им в специфични за

¹⁷ [Европейска гаранция за децата.](#)

¹⁸ [Европейски социален фонд плюс](#) — ЕСФ+ в партньорство.

ромите правителствени консултативни органи или в органи по въпросите на етническите и националните малцинства.

С някои от мерките по тази цел в националните стратегически рамки за ромите се подкрепя изграждането на капацитет и овластяването на ромските организации на гражданското общество, включително тези за ромски жени и младежи. С тези мерки се предлага създаване и укрепване на многофункционални ромски общностни центрове, които да предоставят различни услуги, като здравеопазване, развитие на родителските умения, подкрепа за участие в образованието, ограмотяване и извънучилищни дейности, както и насоки и подкрепа за достъп до възможности за работа.

В няколко от националните стратегически рамки за ромите са включени мерки за насърчаване на ромски модели за подражание или действия за наемане на роми в публични институции. Въпреки че в няколко от националните стратегически рамки за ромите се споменава необходимостта от засилване на представителството на ромите и изграждане на капацитета на ромските организации, само няколко държави членки са предложили конкретни мерки в този смисъл.

Пример за обещаваща практика дава Испания. Тя е приела мерки, насочени към изграждането на капацитет в организациите на гражданското общество, както и сред ромските жени и младежи, за да гарантира тяхното пълноценно участие и гражданска ангажираност. Италия дава друг обещаващ пример чрез работата на Националната платформа за приобщаване на ромите и синтите и Форум на общността. Естония, Латвия и Австрия дават други примери за структурирани и редовни форми на диалог между съответните заинтересовани страни, като национални платформи за приобщаване на ромите или други консултативни процеси.

3. СЕКТОРНИ ЦЕЛИ — ЧЕТИРИ КЛЮЧОВИ ОБЛАСТИ

3.1 Увеличаване на ефективния равен достъп до качествени приобщаващи общообразователни системи

В Препоръката на Съвета държавите членки се призовават да осигурят ефективен равен достъп до всички форми на образование и участие в тях, от ранна детска възраст до висше образование, включително втори шанс за образование, учене за възрастни и учене през целия живот. В Препоръката на Съвета държавите членки също така се призовават да предотвратяват и премахнат сегрегацията в образованието.

Предвидените от държавите членки мерки по тази цел включват широк спектър от дейности, обхващащи достъпа до образование и грижи в ранна детска възраст, улесняване на достъпа до образование, ограмотяване на езика на обучение, подкрепа на ромските деца за придобиване на умения в областта на цифровите технологии, мерки за увеличаване на задържането в училище и предотвратяване на преждевременното напускане на училище, и до известна степен за подпомагане на повишаването на образователните постижения и успешното преминаване на ромските ученици от задължителното образование към следващ етап на образование.

В съответствие с по-амбициозните ангажименти, предложени от Стратегическата рамка на ЕС за ромите, всички държави членки с по-голямо ромско население включиха мерки за предотвратяване на сегрегацията и ангажиране в прехода на ромски ученици от сегрегирани училища към масови учебни заведения. В някои случаи обаче (напр. в

Унгария, Румъния и Словакия) предложените мерки, които невинаги са разработени систематично от добре дефинирана базова стойност и придружени от показатели и цели, изглеждат недостатъчни, за да отговорят на мащаба на предизвикателствата. С други мерки се насърчават приобщаването в училищата и борбата срещу дискриминацията на ромските деца. В няколко от националните стратегически рамки за ромите се споменава разработването и използването на учебни материали на ромски език.

В повечето национални стратегически рамки за ромите не са предвидени достатъчно мерки за увеличаване на социалната мобилност на ромските ученици и за подпомагане на успешното им преминаване от средно към висше образование. В националните стратегически рамки за ромите като цяло не се разглежда адекватно въпросът как да се премахнат пречките пред участието на ромски деца в детски градини, включително деца, живеещи в отдалечени, селски или сегрегирани райони. В тях не са предложени и адекватни мерки за подпомагане на заетостта на ромските учители, асистенти и медиатори. В няколко национални стратегически рамки за ромите се споменават мерки за подкрепа на образованието на възрастни роми (напр. в Австрия, България, Германия, Гърция, Испания, Хърватия, Унгария, Финландия, Италия, Литва, Полша и Словения).

Много от националните стратегически рамки за ромите са неясни относно бюджетите, разпределени в тази област, което затруднява оценката на адекватността на финансирането или прогнозирането на потенциалното въздействие на предложените мерки.

Мерките за предотвратяване на преждевременното напускане на училище от учениците не се допълват в достатъчна степен от адекватни мерки за повторно интегриране на отпадналите ромски ученици във формалното образование. Няколко от държавите членки (напр. Чехия, Хърватия, Италия, Латвия и Словакия) разполагат с мерки за справяне и предотвратяване на погрешното диагностициране и неадекватното настаняване на ромски ученици в образователни заведения за деца със специални нужди; Необходими са повече мерки, насочени към цифровите умения в образованието и подобряване на достъпа до интернет. Необходими са също така мерки, за да се подобри предоставянето на компютри, лаптопи, таблети и учебни материали за дистанционно обучение и да се гарантира, че те ще достигат до бедните общности, и по-специално до ромските деца. Рискът от по-нататъшно цифрово изключване на ромите от образованието, както се видя по време на пандемията от COVID-19, не е застъпен в достатъчна степен в националните стратегически рамки за ромите.

Обещаващи практики в тази област са предоставени от Холандия, която отпуска училищна субсидия в размер на 1 млн. евро годишно за подпомагане на училищата с ромски деца. Финландският национален консултативен съвет по ромските въпроси преглежда съдържанието на учебните материали, засягащи ромите, и дава насоки и предложения за това съдържание. Полското правителство осигурява стимули за местната власт за допълнително увеличаване на броя на ромските училищни медиатори.

3.2 Увеличаване на ефективния равен достъп до качествена и устойчива заетост

В Препоръката на Съвета държавите членки се призовават да насърчават ефективния равен достъп на ромите, и по-специално на младежите, до качествена и устойчива

заетост, както и мерки за борба, предотвратяване и премахване на дискриминацията и за насърчаване на активизирането на заетостта.

Повечето държави членки признават разликата в заетостта между ромите и останалата част от населението. Те предлагат мерки за насърчаване на приобщаването чрез програми за млади роми, незаети с образование, работа или обучение, за подобряване на техните умения и цифрови познания, както и за предоставяне на стажове, чиракуване и професионално обучение. Мерките в някои държави членки са насочени към увеличаване на практическия опит за улесняване на прехода от образованието към пазара на труда.

Мерките за активиране на пазара на труда, със специален акцент върху младите хора, са част от общите политики на държавите членки, насочени към групите в неравностойно положение или маргинализираните групи. Няколко държави членки са включили мерки за подпомагане на ромите, които са самостоятелно заетите лица и предприемачи.

Повечето национални стратегически рамки за ромите са насочени към преодоляване на неравенството между половете в заетостта чрез въвеждане на мерки за активизиране на пазара на труда за ромски жени или чрез провеждане на проучвания за причините за по-ниските равнища на участие на ромските жени на пазара на труда. Само няколко държави членки са включили мерки за обучение на потенциални работодатели по въпросите на недискриминацията и многообразието, а още по-малко държави членки са включили обучение за преодоляване на антиромските нагласи.

Повечето държави членки с по-голямо ромско население са предложили всеобхватни общи и целеви мерки на регионално и местно равнище за насърчаване на приобщаването на ромите и за преодоляване на дискриминацията и антиромските нагласи като пречка пред достъпа до заетост. В няколко от националните стратегически рамки за ромите се споменават национални фондове, ЕСФ+, ЕФРР¹⁹ или Фонда за справедлив преход²⁰ като източници на финансиране за изпълнението на предложените мерки, въпреки че се говори за общи инициативи и липсват подробности за бюджетните средства за ромите.

Един пример за обещаваща практика е България и нейната обща активна политика по заетостта, насочена към млади безработни лица под 29-годишна възраст, сред които и роми. Литва дава друг пример, тъй като е приела мерки за насърчаване и подкрепа на предприемачеството, включително за групи в неравностойно положение като ромите. Белгия изпълнява проектите Roma@work, финансирани по линия на ЕСФ, които помагат на ромите, търсещи работа, чрез обучение и наставничество.

3.3 Подобряване на здравето на ромите и повишаване на ефективния достъп до качествени здравни и социални услуги

В Препоръката на Съвета държавите членки се призовават да осигурят ефективен равен и безпрепятствен достъп до качествени здравни и социални услуги, особено за хората, които са изложени на най-голям риск или живеят в маргинализирани или отдалечени селски и сегрегирани райони.

¹⁹ [Европейски фонд за регионално развитие.](#)

²⁰ [Фонд за справедлив преход.](#)

Повечето държави членки признават специфичните предизвикателства пред осигуряването на равен достъп на ромите до здравеопазване. В някои от националните стратегически рамки за ромите се предвижда извършване на проучвания за здравословното състояние на ромското население с цел повишаване на знанията и капацитета на органите за разработване на по-целенасочени мерки.

Повечето държави членки се съсредоточават върху обучението на здравни специалисти, работници на терен и ромски здравни медиатори, както и върху кампании за повишаване на осведомеността, насърчаващи здравословен начин на живот и здравни грижи за децата. Други мерки включват пряк контакт с ромското население, живеещо в населените места, чрез които се предоставят мобилни здравни услуги.

Някои от държавите членки са въвели мерки, насочени към ромските жени, с акцент върху репродуктивното здраве. Нуждите на хората с увреждания, по-възрастните хора, ромите ЛГБТИК, както и жертвите или потенциалните жертви на трафик на хора, са слабо разгледани в националните стратегически рамки за ромите. Малко държави членки са включили мерки, насочени към увеличаване на продължителността на живота на ромското население. В почти половината от националните стратегически рамки за ромите се предлагат мерки за противодействие на въздействието на пандемията от COVID-19, включително чрез кампании, насърчаващи ваксинирането (напр. в България, Чехия, Кипър, Естония, Гърция, Испания, Франция, Унгария, Хърватия, Ирландия, Литва, Румъния и Словакия).

Повечето държави членки с по-голямо ромско население са установили комбинирани общи и целеви мерки и споменават съществуването на планове за изпълнението на тези мерки на местно и регионално равнище, въпреки че в някои случаи тези планове не са добре формулирани. Тези държави членки смятат дискриминацията и антиромските нагласи за една от причините, които възпрепятстват достъпа на роми до здравеопазване.

В няколко от националните стратегически рамки за ромите се посочва, че използват средства по линия на ЕСФ+ и ЕФРР за тази цел, и най-вече за общите мерки за подобряване на достъпа на маргинализирани хора до здравеопазване.

Примери за обещаващи практики идват от Португалия, която прилага целеви мерки за обучение на ромски здравни медиатори, както и от Кипър, който предоставя на всички хора леснодостъпен общ безплатен достъп до педиатри.

3.4 Увеличаване на ефективния равен достъп до подходящо, несегрегирано жилищно настаняване и основни услуги

В Препоръката на Съвета държавите членки се призовават да осигурят равно третиране на ромите по отношение на достъпа до подходящо несегрегирано жилище и основни услуги. Съгласно принцип 20 на Европейския стълб на социалните права те включват водоснабдяване, канализация, енергия, транспорт, финансови услуги и цифрови комуникации²¹.

²¹ [Европейски стълб на социалните права](#).

Няколко държави членки са включили мерки за подобряване на достъпа до основни услуги, и по-специално достъпа до течаща вода, и до известна степен мерки за предотвратяване и премахване на пространствената сегрегация. В малко от националните стратегически рамки за ромите са включени както общи, така и целеви мерки за улесняване на достъпа до социални жилища, докато в няколко от националните стратегически рамки за ромите се предлагат мерки за извършване на официални процедури за градско и жилищно обновяване, насърчава се притежаването на жилища и инвестирането в инфраструктура, като електричество, газ, течаща вода, канализация и управление на отпадъците, пътища и достъп до транспорт.

Важният аспект на борбата с дискриминацията и антиромските нагласи като пречки пред достъпа до жилищно настаняване се признава само от няколко държави членки, а това е отразено дори още по-слабо от гледна точка на конкретните мерки. В повечето национални стратегически рамки за ромите са застъпени в недостатъчна степен проблеми като принудителното изселване, липсата на възможност за ромите да станат собственици на имоти или да си позволят устойчив наем, или намаляването на разликата в пренаселеността на домакинствата.

Повечето държави членки (Чехия, Гърция, Испания, Унгария и Словакия) с по-голямо ромско население като цяло са включили инициативи за премахване на сегрегацията на местно равнище, докато в България и Румъния липсват конкретни мерки за премахване на сегрегацията. Тези инициативи се състоят в това да се гарантира, че новите проекти, финансирани с публични средства, не са сегрегирани, да се наблюдава присъствието на роми в жилищните квартали или да се ангажира по-широката общност в процесите на премахване на сегрегацията, като се подготвя да посрещне ромите, които са се преместили от сегрегирани райони.

В повечето национални стратегически рамки за ромите се предвижда използването на програми на ЕС за финансиране в тази област, но само по изключение са предоставени подробности относно разпределението на средствата.

Примерите за обещаващи практики включват Германия, която показва как органите на местната власт могат да включат специфичен за ромите подход в своята стратегия за достъп до жилищно настаняване, или плана на Франция за пълно премахване на бедните квартали до 2030 г.²², подкрепен от цели и времева линия. Допълнителни примери са предоставени от Словения, която картографира и легализира селища, с цел подобряване на тяхната инфраструктура, както и Швеция, която изготви насоки за повишаване на осведомеността на наемодателите за положението на ромите на жилищния пазар и за борба с дискриминацията. Друг пример за обещаваща практика е проектът на Romodrom „Жилище преди всичко“²³ в Чехия, за борба с бездомничеството и лошите жилищни условия на хората от ромски произход, които са социално изключени или са изложени на риск от социално изключване

4. МОНИТОРИНГ И ДОКЛАДВАНЕ

В Стратегическата рамка на ЕС за ромите се предлага всички държави членки да подобрят определянето на цели, събирането на данни, мониторинга и докладването,

²² [Планът на Франция за пълно премахване на бедните квартали до 2030 г.](#)

²³ <https://romodrom.cz/en/our-activities/housing/housing-first/>.

както и данните да се събират редовно, за да се включат в докладването и мониторинга. Всички държави членки бяха поканени като минимален ангажимент да определят в своите национални стратегически рамки за ромите национални базови стойности и национални цели за постигане на целите и целевите резултати на ЕС въз основа на цялостна оценка на потребностите. Освен това в Стратегическата рамка на ЕС за ромите се предлага държавите членки да включат като допълнителен ангажимент в своите национални стратегически рамки за ромите определянето на национални количествени и качествени цели за постигане на всички седем цели на ЕС и свързаните целеви резултати, в зависимост от наличността на данни и националния контекст и предизвикателства.

Това е отразено и в Препоръката на Съвета, която с оглед на целите и водещите цели на ЕС приканва държавите членки да включат национални количествени и/или качествени цели в своите национални стратегически рамки за ромите, съобразени с националните обстоятелства и наличието на данни за равенството.

Проучването на ромите за периода 2020—2021 г.²⁴, извършено от FRA, беше публикувано през октомври 2022 г. То предоставя базовите данни за положението на ромите в осем държави — членки на ЕС²⁵, и две държави кандидатки²⁶. Напредъкът в ЕС и обхванатите държави членки ще се следи въз основа на тези данни.

За да се осигурят по-ефективно събиране на данни, докладване и мониторинг на напредъка към целите на ЕС и националните цели, Комисията предложи да се използва набор от показатели, разработен от FRA с участието на НЗКВР, националните статистически служби и Комисията.

Повечето държави членки са въвели механизъм за мониторинг и докладване, координиран от НЗКВР, който отчита информацията от националните платформи за приобщаване на ромите, организациите на ромското гражданско общество, министерствата, органите по въпросите на равенството и националните статистически институции. Тези механизми за мониторинг и докладване ще се възползват също така от приноса на инициативата за граждански мониторинг на ромите.

Извършените съвместно с FRA оценки на рамките за мониторинг на отделните държави се оказаха предизвикателство, тъй като е необходимо да се подобри съпоставимостта между статистическия подход на държавите членки и базовите стойности, показателите и целите.

В националните стратегически рамки за ромите на някои държави членки с по-голямо ромско население (България, Чехия, Гърция, Испания, както и Хърватия) са определени национални количествени цели за равенство, приобщаване и участие на ромите за постигане на водещите цели на Стратегическата рамка на ЕС за ромите във връзка със седемте цели на Стратегическата рамка на ЕС за ромите. Словакия е отговорила на шест от целите на Стратегическата рамка на ЕС за ромите, без хоризонталната цел

²⁴ [Проучване на Агенцията на Европейския съюз за основните права \(FRA\) за периода 2020—2021 г.: Ромите в 10 европейски държави — Основни резултати.](#)

²⁵ Хърватия, Чехия, Гърция, Унгария, Италия, Португалия, Румъния и Испания.

²⁶ Северна Македония и Сърбия.

„Намаляване на бедността и социалното изключване“. Унгария е включила изрични национални количествени цели в отговор на целите на Стратегическата рамка на ЕС за ромите в областта на бедността, образованието и заетостта. Румъния не е включила национални цели за постигане на водещите цели на Стратегическата рамка на ЕС за ромите.

Естония, Словения, Латвия и Литва са определили национални цели, които съответстват на една или повече от водещите цели на Рамката.

Прилагайки общия, но диференциран подход, няколко държави членки са отговорили на една или повече от седемте цели на Стратегическата рамка на ЕС за ромите, но са отговорили само частично на водещите цели на ЕС. Тези държави членки са определили качествени или количествени цели и свързани с тях мерки, които въпреки това могат да помогнат за подобряване на положението на ромите в съответните области.

Мерките, предложени от държавите членки, които не са си поставили цели, също помагат за подобряване на положението на ромите, но не е възможно да се определи степента, до която допринасят за постигането на водещите цели на ЕС.

Държавите членки, които са установили количествени и качествени цели във връзка със седемте цели за постигане на целите на Стратегическата рамка на ЕС за ромите, имат ценен принос за постигането на целите на ЕС до 2030 г. Държавите членки със специфични предизвикателства и значително ромско население (по-специално Румъния, която е с най-голямото ромско население в ЕС) обаче трябва да положат повече усилия за определяне на такива цели, за да увеличат шансовете за колективно постигане на целите на ЕС до 2030 г.

По отношение на събирането на данни няколко държави членки са се позовали на наличните данни от проучванията на Евростат и FRA, както и на националните статистически институти. В същото време някои от държавите членки оправдаха липсата на базови стойности и цели със законовото ограничение за събиране на данни за етнически произход.

С оглед на Препоръката на Съвета държавите членки следва да осигурят цялостно публично оповестяване на националните доклади относно равенството, приобщаването и участието на ромите. В повечето национални стратегически рамки за ромите обаче липсва информация за този аспект.

5. ФИНАНСИРАНЕ ЗА ИЗПЪЛНЕНИЕ НА НАЦИОНАЛНИТЕ СТРАТЕГИЧЕСКИ РАМКИ ЗА РОМИТЕ

В Стратегическата рамка на ЕС за ромите и Препоръката на Съвета се подчертава значението, което средствата от ЕС и националните средства имат за равенството, приобщаването и участието на ромите, и държавите членки се приканват да обяснят в своите национални рамки как ще използват средствата от ЕС, националните средства и финансовите инструменти. Много от държавите членки са посочили като източници на финансиране комбинация от национални средства и средства от ЕС, най-вече в рамките на политиката на сближаване на ЕС, както и финансиране от други международни донори. Тази комбинация от финансиране се използва за прилагане на мерките, определени в националните стратегически рамки за ромите, както и на мерки, които

включват ромите като част от общите програми в областта на образованието, заетостта, здравеопазването и жилищното настаняване.

Стратегическата рамка на ЕС за ромите и Препоръката на Съвета насърчават държавите членки, и по-специално тези, които са изправени пред по-големи предизвикателства, и тези със значително ромско население, да използват пълноценно за ромите наличните средства по линия на многогодишната финансова рамка (МФР) за периода 2021—2027 г. и Инструмента на Европейския съюз за възстановяване (NextGenerationEU). За тази цел разпоредбите за периода 2021—2027 г. бяха подсилени и рационализирани, например чрез специфичната цел на ЕСФ+ за насърчаване на социално-икономическата интеграция на маргинализирани общности, като например ромите, и допълнителни инвестиции от ЕФРР в тази област, както и въвеждането на съответното тематично благоприятстващо условие в Регламента за общоприложимите разпоредби²⁷ по отношение на фондовете на политиката на сближаване.

Това благоприятстващо условие изисква от държавите членки, заделящи средства за тази конкретно определена цел, да разполагат с национална стратегическа рамка за приобщаване на ромите. Това включва строги изисквания, свързани с мониторинга, мерки срещу сегрегацията, интегриране на приобщаването на ромите на регионално и местно равнище и тясно сътрудничество с ромското гражданско общество и други заинтересовани страни. Благоприятстващото условие ще се следи непрекъснато през целия програмен период. Ако държавата членка вече не го изпълнява, възстановяването на разходите за съответната специфична цел ще бъде преустановено. Освен това съгласно ЕСФ+ всички държави членки трябва да спазват изискване за тематична концентрация от 25 %, насочено към социално приобщаване, на което ромите са основна целева група. Държавите членки следва да гарантират, че наличното финансиране ефективно достига до ромите.

В преговорите за споразуменията за партньорство за периода 2021—2027 г. и програмите по линия на ЕФРР и ЕСФ+ Комисията подчерта, че специфичните за всяка държава предизвикателства, свързани с ромите, следва да бъдат надлежно отразени и разгледани в предстоящите програми, както и че следва да се прилагат мерки за насърчаване на приобщаването на ромите и достъпа до обща несегрегирана инфраструктура и услуги.

Шестнадесет държави членки възнамеряват да заделят средства по линия на ЕСФ+ за маргинализирани общности като ромите (България, Чехия, Естония, Гърция, Испания, Финландия, Франция, Унгария, Хърватия, Италия, Люксембург, Полша, Португалия, Румъния, Словакия и Словения), възлизащи на над 1,8 млрд. евро²⁸.

²⁷ Регламент (ЕС) 2021/1060 за установяване на общоприложимите разпоредби за Европейския фонд за регионално развитие, Европейския социален фонд плюс, Кохезионния фонд, Фонда за справедлив преход и Европейския фонд за морско дело, рибарство и аквакултури, както и на финансовите правила за тях и за фонд „Убежище, миграция и интеграция“, фонд „Вътрешна сигурност“ и Инструмента за финансова подкрепа за управлението на границите и визовата политика.

²⁸ Тази сума се третира само като прогнозна. Тя съответства на официално подадената информация от държавите членки към 21 ноември 2022 г. Окончателните стойности ще бъдат налични едва след като всички програми бъдат приети.

В съответствие с Регламента за създаване на Механизъм за възстановяване и устойчивост (МВУ)²⁹ се очаква реформите и инвестициите, включени в националните планове за възстановяване и устойчивост (ПВУ), да допринесат за ефективното преодоляване на всички или значителен брой предизвикателства, установени в специфичните за всяка държава препоръки (СДП) на европейския семестър, отправени до държавите членки в контекста на европейския семестър от 2019 г. нататък³⁰. В рамките на семестъра България, Чехия³¹, Унгария, Румъния и Словакия редовно са получавали СДП във връзка с приобщаването на ромското население през периода 2012—2019 г. През 2019 г. Съветът е отправил СДП към България, Унгария, Румъния и Словакия, засягащи основно необходимостта от приобщаващо и качествено образование за ромските ученици.

През 2022 г. в докладите за България, Чехия, Унгария, Румъния и Словакия се посочва конкретно важността на въпросите на приобщаването на ромите. През 2022 г. всички държави членки с одобрен ПВУ са получили препоръка относно изпълнението на ПВУ и програмите на политиката на сближаване. Унгария, чийто ПВУ е одобрен от Съвета на 15 декември 2022 г.³², е получила СДП относно приобщаването на ромите през 2022 г. Съгласно Регламента за МВУ от държавите членки също така се изисква да обяснят как се очаква мерките в техните съответни ПВУ да допринесат за равните възможности за всички и интегрирането на тези цели в съответствие с Европейския стълб на социалните права. В няколко национални ПВУ ромите са включени изрично като бенефициери на определени мерки, например чрез подкрепа за услуги за гледане на деца и достъп до качествено общо образование на ученици в неравностойно социално положение, включително роми, както и целенасочени инвестиции, напр. предоставяне на медицински услуги на ромските общности.

Другите инвестиции и реформи са свързани със създаването на младежки центрове, насочени към личностното развитие на младежи от уязвими групи, като например ромите, и предоставянето на енергийноэффективни социални жилища на уязвими групи. Като цяло плановете включват значителен брой реформи и инвестиции в подкрепа на социални цели. Като цяло държавите членки са отделили около 28 % от средствата си по линия на МВУ в подкрепа на социални цели, разпределени в четири категории: заетост и умения; образование и грижи за децата; здравеопазване и дългосрочни грижи; социални политики³³.

Държавите членки се приканват да използват оптимално тези средства за разработване и прилагане на мерки за подобряване на достъпа на маргинализирани групи, като ромите, до основни услуги без сегрегация в областта на образованието, жилищното

²⁹ [Регламент \(ЕС\) 2021/241 на Европейския парламент и на Съвета от 12 февруари 2021 г. за създаване на Механизъм за възстановяване и устойчивост](#).

³⁰ От националните ПВУ се изисква да разглеждат СДП, отправени от 2019 г. нататък, което за повечето държави членки означава СДП от 2019 г. и 2020 г., тъй като повечето планове бяха приети през 2021 г. В цикъла на европейския семестър за 2022 г. беше възприет пестелив подход, а СДП се отнасяха само до неуредени и нововъзникнали приоритети, които не са били разгледани в приетите ПВУ. В резултат на това през 2022 г. единствено Унгария (чийто ПВУ беше приет на 15 декември 2022 г.) е получила СДП относно ромите. През 2019 г. Съветът е отправил СДП към България, Унгария, Румъния и Словакия, засягащи основно необходимостта от приобщаващо и качествено образование за ромските ученици.

³¹ Чехия е получила специфични СДП във връзка с приобщаването на ромското население до 2016 г.

³² [Резултат от писмената процедура по плана за възстановяване на Унгария — Consilium \(europa.eu\)](#).

³³ [Набор от показатели за възстановяване и устойчивост \(europa.eu\)](#).

настаняване, здравеопазването, дългосрочните грижи и заетостта, за насърчаване на социалното им приобщаване и за подкрепа на организациите на гражданското общество, работещи с маргинализирани ромски общности.

6. ДЪРЖАВИ, ОБХВАНАТИ ОТ ПРОЦЕСА НА РАЗШИРЯВАНЕ: ДЪРЖАВИ КАНДИДАТКИ И ПОТЕНЦИАЛНИ КАНДИДАТИ ЗА ЧЛЕНСТВО В ЕС³⁴

Демонстрирайки силния си ангажимент за приобщаване на ромите, в рамките на процеса от Познан³⁵ лидерите от Западните Балкани се съгласиха да приведат своите национални стратегически рамки за ромите/планове за действие в съответствие със Стратегическата рамка на ЕС за ромите и поради това бяха включени в тази оценка.

Целта за борба с антиромските нагласи е включена в целия регион на Западните Балкани. Новите национални стратегически рамки за ромите са изготвени с участието на гражданското общество. Всички национални стратегически рамки за ромите на партньорите от Западните Балкани съдържат национални показатели и инструменти за мониторинг. Въпреки това редовното събиране на данни, публичното докладване и оценяването следва да бъдат засилени, за да се осигури надеждна оценка на напредъка, като се използват резултатите от проучванията на Западните Балкани като базов сценарий за региона.

Въпреки че бедността и социалното изключване на ромите са широко разпространени в региона, мерките, насочени към този проблем, не обхващат в достатъчна степен множествената и структурната дискриминация (жени, възрастни хора, деца, ЛГБТИК лица и роми без гражданство). Както е подчертано в Рамката, не е обърнато достатъчно внимание на необходимостта от укрепване на мандата и административния капацитет на националните звена за контакт по въпросите на ромите и от гарантиране на прякото им участие в програмирането и мониторинга на средствата от ЕС.

По отношение на финансирането в националните стратегически рамки за ромите и планове за действие е обърнато по-голямо внимание на установяването на потребностите от финансиране и се посочват разпределенията от националните бюджети. Въпреки това съществува висока степен на зависимост от финансирането от донори. Значителната финансова подкрепа от Комисията чрез инструмента за предприсъединителна помощ (ИПП) вече помага на правителствата и органите на местната власт да подобрят капацитета си и подкрепя образованието, предприемачеството, узаконяването на селищата и мрежите на ромските организации на гражданското общество. Тази финансова подкрепа ще продължи както на национално, така и на регионално ниво, обхващайки нови приоритетни области, като тази на цифровите технологии.

³⁴ Турция не е обхваната от настоящата оценка, тъй като няма национална стратегия за ромите. След становища на Европейската комисия през юни 2022 г. Европейският съвет предостави европейска перспектива на Украйна, Молдова и Грузия, като Украйна и Молдова получиха и статут на държави кандидатки. Поради скорошния характер на тези решения нито една от трите не е включена в оценката, независимо че Украйна и Република Молдова разполагат с национални стратегии за ромите.

³⁵ Резултат от срещата на високо равнище в София на 6 ноември 2020 г. Среща на високо равнище в София, Декларация от Познан на партньорите от Западните Балкани за интегриране на ромите в рамките на процеса на разширяване на ЕС.

По отношение на секторните цели на Стратегическата рамка на ЕС за ромите увеличаването на достъпа до качествено образование, заетост и здравеопазване е стратегическа цел, заложена във всички национални стратегически рамки за ромите, макар и с различна степен на детайлност. Не се обръща достатъчно внимание на заетостта на жените и младежите от ромски произход, както и на придобиването на умения в областта на цифровите технологии. Здравните мерки за децата, уязвимите лица и жертвите на насилие, основано на пола, са само частично обхванати, а на подобряването на здравната медиация не е обърнато достатъчно внимание. По отношение на жилищното настаняване държавите от Западните Балкани вече са картографирали незаконните/неформалните селища. В националните стратегически рамки за ромите са включени препратки към достъпа до социални жилища, но в тях само частично се разглеждат въпроси като узаконяване и подобряване на инфраструктурата в селищата, изкореняване на практиката на принудително изселване и мерки за справяне с бездомничеството сред ромите. Като цяло напредъкът върви в правилната посока, но ще са необходими допълнителни усилия през цялото десетилетие.

Равенството, приобщаването и участието на ромите, и постепенното привеждане в съответствие със Стратегическата рамка на ЕС за ромите трябва да бъдат разгледани надлежно в Украйна и Република Молдова³⁶ — двете нови държави кандидатки за членство в ЕС, както и в Грузия, като потенциална кандидатка. Приоритетите, определени в становищата на Европейската комисия³⁷, вече включват необходимостта трите държави да укрепят правата и правната рамка на своите национални малцинства и уязвими групи.

Комисията ще следи отблизо напредъка и ще продължи да подкрепя финансово приобщаването на ромите в Западните Балкани, Украйна, Молдова, Грузия и Турция, като част от глава 23 „Съдебна система и основни права“ от преговорите за разширяване.

7. НАСОКИ ЗА ДЪРЖАВИТЕ ЧЛЕНКИ

Комисията призовава държавите членки да обърнат внимание на подлежащите на подобрене области, посочени в настоящото съобщение и специфичния за всяка държава анализ, съдържащ се в първата част на работния документ на службите на Комисията, включително чрез разпределяне на съответните бюджети (както и посочване на финансовите източници, напр. национални бюджети, програми по линия на ЕФРР, ЕСФ+, ПБУ). В съответствие с националния си контекст държавите членки следва да използват ефективно механизмите за подновяване или актуализиране на своите национални стратегически рамки за ромите и/или планове за действие и изпълнение, за да ги направят по-амбициозни.

Държавите членки със значително ромско население са силно насърчавани да повишат равнището на своята амбиция за преодоляване на предизвикателствата, пред които са изправени ромите в четирите секторни области, като същевременно с това гарантират надлежното междусекторно прилагане на хоризонталните цели за борба с антиромските нагласи, дискриминацията, речта на омразата и престъпленията от омраза, борба с

³⁶ [Становището на Комисията от юни 2022 г. за Молдова съдържа препоръки относно ромите.](#)

³⁷ [Становища на Европейската комисия относно кандидатурите за членство в ЕС.](#)

бедността и осигуряване на смислено участие на ромите в обществото. Изпълнението на националните стратегически рамки за ромите и планове за действие следва да е основано на солидни факти, включително Проучването на FRA на ромите за периода 2020—2021 г. по отношение на изследваните държави, както и на достатъчно амбициозни цели, тясно свързани с целите на равнището на Стратегическата рамка на ЕС за ромите. Важно е тези държави членки да възприемат комбиниран подход, насочен едновременно към равенството и приобщаването на ромите.

Комисията приканва държавите членки, които разполагат с пакет от интегрирани мерки на политиката за приобщаване, да се уверят, че общите политики и програми за социално приобщаване достигат ефективно до ромското население, както и да разработят целеви мерки, с които да при необходимост да насърчат достъпа на ромите до масова несегрегирана инфраструктура и услуги.

Комисията насърчава всички държави членки, които са в процес на разработване или прилагане на други национални стратегии, насочени към намаляване на неравенството или борба с дискриминацията, като например планове за действие за борба с расизма или планове за действие в рамките на Европейската гаранция за детето, да осигурят адекватно интегриране на проблемите на ромите, както и пълно взаимно допълване и привеждане в съответствие с мерките, поети в националните стратегически рамки за ромите.

Всички държави членки са съгласни с водещите цели на ЕС относно заетостта, уменията и бедността, предложени в Плана за действие на Европейския стълб на социалните права за 2021 г.³⁸ Те са разработили национални цели в тези области, които трябва да се използват в максимална степен, за да се гарантира, че никой няма да изостане.

Национални звена за контакт по въпросите на ромите

Ролята и ефективността на НЗКВР са съществен елемент от успешното прилагане на националните стратегически рамки за ромите. Въпреки че повечето държави членки са обезпечили своите НЗКВР с подходящи мандати и координационни роли с министерства и други отговорни органи, повечето НЗКВР не са достатъчно укрепени по отношение на допълнителни финансови и човешки ресурси, което ограничава капацитета им да изпълняват пълноценно своята координационна и мониторингова роля. Те също така следва да участват, когато е уместно, в програмирането, изпълнението и мониторинга (включително в мониторинговите комитети) на програмите по линия на ЕФРР и ЕСФ+, както и на ПВУ и всички други фондове на Съюза, чрез които могат да се подкрепят равенството и приобщаването на ромите. Комисията изтъква отново колко е важно държавите членки да предоставят допълнителни правомощия на НЗКВР, за да могат да изпълняват ефективно ключовата си роля.

Антиромски нагласи

Преодоляването и предотвратяването на антиромските нагласи са основна цел и водещ принцип на Стратегическата рамка на ЕС за ромите и Препоръката на Съвета. В много

³⁸ [Цели на Европейския стълб на социалните права за периода до 2030 г.](#)

от националните стратегически рамки за ромите се признава важноста на справянето с различните форми на тяхното изразяване и проявление, включително антиромски расизъм, дискриминация, предразсъдъци, стереотипи и стигматизация, както и реч на омразата и престъпления от омраза.

Много от държавите членки споменават антиромските нагласи в своите описания на националния контекст и националните предизвикателства. Повечето държави членки с по-голямо ромско население са определили цели и мерки за борба с това явление, макар и в различна степен и с различни равнища на амбиция, които не отговарят в достатъчна степен на мащаба на проблема. Комисията призовава държавите членки да засилят усилията си в тази област и насърчава онези от тях, които не са изготвили планове за справяне с този проблем, да го направят сега.

Сегрегация в образованието и жилищното настаняване

Комисията призовава държавите членки, и по-специално тези със значително ромско население, да увеличат усилията си за предотвратяване и премахване на училищната и пространствената сегрегация на ромските деца и за справяне с проблема с погрешното диагностициране и неадекватното настаняване на ромски ученици в образователни заведения за деца със специални нужди. Комисията също така насърчава държавите членки да установяват и отстраняват проактивно пречките пред това ромските деца да се обучават от предучилищна възраст и да получават качествено образование на всички равнища в несегрегирана среда. Комисията насърчава силно държавите членки да използват финансирането от ЕС (ЕСФ+, ЕФРР, InvestEU и ПБУ) в пълната му степен, за да помогнат за подобряване на условията на живот и перспективите за развитие на маргинализираните ромски общности и на ромите, живеещи в домакинства с ниски доходи, изложени на риск от бедност и социално изключване. Държавите членки следва да осигурят масови социални жилища в несегрегирани райони, придружени от мерки за насърчаване на достъпа до масово образование, заетост, здравеопазване и социални грижи, както и да разработят или актуализират действия на местно равнище и да приложат планове за премахване на сегрегацията.

Цели и показатели

Точното определяне на националните цели, свързани с показатели и базови стойности, е от основно значение за мониторинга на напредъка към постигане на целите на Стратегическата рамка на ЕС за ромите. Проведеното от FRA проучване на ромите за периода 2020—2021 г. предоставя базови стойности за изследваните държави. Важно е тези държави членки да възприемат комбиниран подход, насочен едновременно към равенството и приобщаването на ромите.

Освен това Комисията насърчава всички държави членки при необходимост да преразгледат и изменят своите национални стратегически рамки за ромите, за да изготвят конкретни количествени цели, които ще помогнат на ЕС да постигне колективно целите в Стратегическата рамка на ЕС за ромите до 2030 г.

Интегриране

В много от националните стратегически рамки за ромите са описани мерките, свързани с общите политики и програми за социално приобщаване. В тези мерки обаче често липсват подробности за това как и до каква степен ромите могат да се възползват от тях. Въпреки че са необходими усилия за справяне с приобщаването на ромите чрез

обща политики и програми, държавите членки следва да въведат предпазни мерки за предотвратяване на пропуски или повърхностно включване на въпроси, свързани с ромите. НЗКВР следва да участват и да имат възможност да поемат междусекторна координационна роля в този процес.

Участие

Държавите членки следва да осигурят и демонстрират реалното и пълноценно участие на ромите във всички етапи от изпълнението на националните стратегически рамки за ромите и на програмите по линия на фондовете на ЕС на национално, регионално и местно равнище, както и в мониторинга и докладването на националните стратегически рамки за ромите. Сътрудничеството в това отношение може да бъде постигнато чрез засилване на участието на националните платформи за приобщаване на ромите или еквивалентни консултативни процеси и процеси на участие.

8. ПОДКРЕПА ОТ ЕВРОПЕЙСКАТА КОМИСИЯ

1) Прилагане на законодателството на ЕС

Комисията ще продължи да наблюдава изпълнението и прилагането на Директивата за расовото равенство³⁹, Директивата за правата на жертвите⁴⁰ и Рамковото решение на Съвета относно борбата с расизма и ксенофобията, и при необходимост ще пристъпи към откриване на процедури за установяване на неизпълнение на задължения, за да предизвика промени в националното законодателство и политика. Комисията ще укрепи институционалната рамка за борба с дискриминацията, като представи законодателно предложение относно стандартите за органите по въпросите на равенството.

2) Интегриране на равенството на ромите в инициативите на политиката на ЕС и мобилизиране на средства от ЕС за ромите

Комисията ще се увери, че борбата с расовата или етническата дискриминация е включена в политиките, законодателството и програмите за финансиране на ЕС, насърчаващи сближаването, приобщаването и участието. Комисията ще наблюдава прилагането на политиките, свързани с равенството, приобщаването и участието на ромите, и в контекста на европейския семестър.

Държавите членки ще получават подкрепа за по-нататъшно развитие и прилагане на своите национални рамки за ромите под формата на финансова подкрепа и мерки за координация. Допълнителна подкрепа ще се предоставя и под формата на помощ по линия на инструмента за техническа поддръжка⁴¹. Ще се предлага изграждане на капацитет, по-специално чрез FRA, за разработване на солидни системи за мониторинг и оценка, както и за събиране на данни за равенството за изготвяне на политики и прилагане на националните рамки за ромите. НЗКВР ще бъдат подпомогнати да разширят знанията и капацитета си за мониторинг и докладване на прилагането на

³⁹ [Директива 2000/43/ЕО на Съвета от 29 юни 2000 г. относно прилагане на принципа на равно третиране на лица без разлика на расата или етническия произход.](#)

⁴⁰ [Директива 2012/29/ЕС на Европейския парламент и на Съвета от 25 октомври 2012 г. за установяване на минимални стандарти за правата, подкрепата и защитата на жертвите на престъпления и за замяна на Рамково решение 2001/220/ПВР на Съвета.](#)

⁴¹ [Инструмент за техническа подкрепа.](#)

националните рамки за ромите, както и за разработване на персонализирани показатели.

Комисията ще се възползва по най-добрия начин от срещите с НЗКВР, за да предприеме последващи действия във връзка с констатациите в настоящото съобщение.

Комисията ще подкрепи изпълнението на различни програми и проекти, като например пилотния проект на ЕС HERO⁴², чрез който се позволява създаването на пилотни проекти за подобряване на достъпа на уязвими ромски семейства до жилищно настаняване и заетост, и Подготвителното действие на ЕС за периода 2021—2025 г. по инициативата за граждански мониторинг на ромите за изграждане на капацитета на ромските организации на гражданското общество за мониторинг на изпълнението на националните стратегически рамки за ромите. Други проекти са насочени към достъпа до образование или изграждането на капацитет за изготвяне на политики, като например съвместните програми на ЕС и Съвета на Европа INSCHOOL и ROMACT⁴³.

Националните звена за контакт по въпросите на ромите и националните платформи за приобщаване на ромите ще получават подкрепа чрез специалните покани на Комисията по линия на програмата „Граждани, равенство, права и ценности“ (програма CERV)⁴⁴. Програмата CERV също така подкрепя проекти за борба с расизма, антиромските нагласи и дискриминацията, както и проекти за възпоменание на жертвите на Холокоста чрез своите покани в областта на европейската историческа памет⁴⁵.

Комисията ще улесни сътрудничеството между държавите членки за насърчаване на равен достъп до качествено образование за всички в рамките на Европейското пространство за образование (ЕПО) и Плана за действие в областта на цифровото образование⁴⁶, както и ЕСФ+. Комисията ще продължи да улеснява взаимното обучение относно борбата с дискриминацията в образованието и чрез образованието в рамките на своята Работната група за равенството и ценностите по Стратегическата рамка на ЕПО.

Комисията ще продължи да интегрира проблемите на ромите във всички съответни дейности в рамките на стратегиите за прилагане на програмите по линия на Съюза на равенство⁴⁷, Еразъм+⁴⁸ и Европейския корпус за солидарност⁴⁹. Комисията ще мобилизира ресурси по линия на програмата „ЕС в подкрепа на здравето“⁵⁰, за да помогне за предотвратяване на заболявания и да улесни ваксинирането, както и за да помогне за разработването на механизми за по-добро справяне със свързаните със здравето кризи, включително сред ромското население. Проектите в рамките на фонда

⁴² [Пилотен проект HERO](#).

⁴³ Съвместни програми на ЕС и Съвета на Европа: достъп до образование [INSCHOOL](#) и изграждане на капацитет за изготвяне на политики [ROMACT](#); проект на REDI Economic Development S.A., който подкрепя предприемачеството на ромите в четири държави с подкрепата на Европейския инвестиционен фонд (ЕИФ).

⁴⁴ [Програма „Граждани, равенство, права и ценности“](#).

⁴⁵ Покана за представяне на предложения в областта на [европейската историческа памет](#).

⁴⁶ [Европейското пространство за образование](#), теми на фокус: [Подобряване на качеството и равнопоставеността в образованието и обучението](#) и [план за действие в областта на цифровото образование](#).

⁴⁷ [Съюз на равенство: първата година на действия и постижения](#).

⁴⁸ [Еразъм+](#) — програма на ЕС в областта на образованието, обучението, младежта и спорта.

⁴⁹ [Европейски корпус за солидарност](#).

⁵⁰ [Програма „ЕС в подкрепа на здравето“](#).

за климата и инфраструктурния фонд⁵¹ ще насърчават приобщаването на лица с увреждания и лицата, изложени на риск от бедност и социално изключване, включително роми, и ще насърчават достъпни социални жилища.

При изпълнението на фондовете на ЕС, включително на програмите по линия на Европейски социален фонд плюс (ЕСФ+), Комисията ще работи с държавите членки, за да се увери, че потребностите на ромите са задоволени чрез комбиниран подход от общи и целеви мерки, и ще насърчава обмена на най-добри практики и насоки за държавите членки относно премахването на сегрегацията в образованието и жилищното настаняване.

3) Действия и подкрепа на ЕС за насърчаване на участието, приобщаването и многообразието на ромите

Въз основа на установената си практика Комисията ще работи с държавата членка, която осигурява председателството на Съвета, за да запази на предно място в политическия дневен ред въпросите за равенството, приобщаването и участието на ромите.

Комисията ще продължи работата си по насърчаване на транснационалните партньорства, взаимното обучение и обмена на ноу-хау и обещаващи практики, като подкрепя: i) мрежата на националните звена за контакт по въпросите на ромите; ii) организацията на Европейската платформа за приобщаване на ромите; iii) изпълнението на проекта за граждански мониторинг на ромите; iv) сътрудничеството с Европейската мрежа на националните органи за равно третиране (Equinet) и мрежата EURoma.

Комисията също така ще продължи сътрудничеството и партньорството си с Европейския парламент и с ромското гражданско общество за отбелязване на Международния ден на ромите.

Констатациите от настоящата оценка ще бъдат обсъдени също с организации на гражданското общество в Консултативната група за ОГО на Комисията, и като част от упражняването на гражданския мониторинг на ромите за периода 2021—2025 г., с цел да се установи най-добрият курс на действие за справяне с недостатъците и начините за тяхното преодоляване, както и за пресъздаване и разширяване на обещаващите практики.

Комисията ще насърчава многообразието и приобщаването в рамките на програмата „Творческа Европа“⁵², както и приобщаването на ромите на работното място в рамките на платформата на ЕС за хартите на многообразието⁵³. Новата стратегия на Комисията за човешките ресурси⁵⁴ ще ѝ помогне да увеличи многообразието на своя персонал и стремежа си да набира повече стажанти и персонал от по-слабо представени групи и етнически малцинства. Чрез своя Център за експертни познания в областта на

⁵¹ [Фонд за климата и инфраструктурен фонд по програмата InvestEU.](#)

⁵² [Програма „Творческа Европа“.](#)

⁵³ [Платформа на ЕС за хартите на многообразието](#) — платформата предлага място за обмен и споделяне на опит и добри практики във връзка със съществуващи европейски харти на многообразието (понастоящем 26).

⁵⁴ [Стратегия за човешките ресурси](#) на Комисията.

демократията на участието и съвещателната демокрация⁵⁵ Комисията също така предлага идеи за разработване на приобщаващи занятия за ангажиране на гражданите, които могат да помогнат за насърчаване на приобщаващото участие на ромите в Европа в политиката и на местно равнище.

4) Действия и подкрепа на ЕС за насърчаване на равенството и борба с антиромските нагласи

С оглед на ангажимента си да насърчава позитивни послания и ромски модели за подражание, както и да се бори с антиромските нагласи, стереотипите, антиромската реторика и речта на омразата, Комисията ще продължи своята работа чрез Групата на високо равнище за борба с речта на омразата и престъпленията от омраза, както и сътрудничеството и съвместната работа със Съвета на Европа в рамките на предстоящия проект EQUIROM⁵⁶.

9. ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Основните цели и мерки, включени в Стратегическата рамка на ЕС за ромите и Препоръката на Съвета, са отразени в различна степен в националните стратегически рамки за ромите. С оглед на това националните стратегически рамки за ромите да доведат до желаните промени до 2030 г., трябва да се развият и поддържат силни партньорства между всички съответни заинтересовани страни, за да се отговори ефективно на специфичните за всяка държава предизвикателства, да се извърши задълбочен мониторинг на напредъка и при необходимост да се коригират и актуализират националните стратегически рамки за ромите. Комисията ще продължи да работи на равнището на ЕС, за да осигури пълна подкрепа за тези дейности.

Комисията приканва държавите членки да използват по най-добрия начин оценката, констатациите и насоките на Комисията за подобрене, както и да докладват за своя напредък до юни 2023 г. в съответствие с Препоръката на Съвета. В следващото съобщение на Комисията ще се извърши оценка на първите доклади на държавите членки относно прилагането на техните национални стратегически рамки за ромите и напредъка, който са постигнали по отношение на целите за 2030 г.

FRA се ангажира да проведе ново проучване на ромите през 2024 г. Неговите констатации, заедно с двугодишното докладване от страна на държавите членки, ще повишат капацитета на държавите членки и на Комисията за измерване на напредъка към постигането на целите на Стратегическата рамка на ЕС за ромите за 2030 г. Комисията ще работи в тясно сътрудничество с FRA при измерването на този напредък.

Напредъкът в справянето със специфичните проблеми, пред които са изправени ромите, е важен тест за Съюза на равенство и за ЕС като цяло, и Комисията се ангажира да гарантира, че приносът на равнище ЕС към тези усилия ще бъде запазен.

⁵⁵ [Център за експертни познания в областта на демокрацията на участието и съвещателната демокрация.](#)

⁵⁶ „Равенство и свобода от дискриминация за ромите“ (EQUIROM) е проект, който ще се изпълнява от Съвета на Европа с финансиране по линия на покана за представяне на предложения CERV-2021-COEU-1.